

Twee variëteiten van
POLYOMMATUS DORILIS Hfn.

DOOR

D. TER HAAR.

Hierbij plaat 14, fig. 1, 2, 3 en 4.

Jaren geleden ving de heer Uyen bij Groesbeek eenige afwijkende exemplaren van *Polyommatus Dorilis* Hfn., die, daar er tot nu toe nog nergens melding van gemaakt is, eene nadere omschrijving overwaard zijn.

Zooals men bemerken zal, heb ik de beide nog niet benoemde variëteiten elk een naam gegeven. In tegenstelling met anderer meening, dat dit overdaad is, ben ik van gevoelen, dat het doopen van de verschillende variëteiten het bestudeeren zeer vergemakkelijkt.

Het blijkt hoe langer hoe meer, welke waarde de juiste kennis van het variëeren der vlinders en de verspreiding over de aarde van elke variëteit heeft voor de studie van de verschillende theoriën, die opgebouwd worden. Het kweeken (zelfs kunstmatig) en het vangen van variëteiten is niet langer een liefhebberij, maar verdient werkelijk den naam van wetenschappelijken arbeid. Daarom is het naar mijn bescheiden meening hoogst noodzakelijk om de min of meer geregeld voorkomende of zeer in het oog springende variëteiten namen te geven, ten einde orde en regelmaat te kunnen houden in den steeds aangroeienden voorraad. Ook zal men niet kunnen ontkennen, dat het bij het ordenen van eene verzameling en bij het systematisch rangschikken van elke vlindersoort een

groot practisch gemak oplevert, als aan elke variëteit haar plaats wordt aangewezen, terwijl het het vermelden van eene reeds beschreven variëteit aanmerkelijk vereenvoudigt. Ter verduidelijking van hetgeen ik hiermede bedoel, kan ik aanhalen de variëteit *Suellus* Stdg. van *Deilephila Porcellus* L. In 1870 werd deze in dit Tijdschrift vermeld door den heer Heylaerts en afgebeeld op plaat 6 fig. 1. Eerst in 1879 werd aan die variëteit den naam gegeven van *Suellus* door Dr. Staudinger in de *Hora Soc. Ent. Ross.* Wanneer men vóór 1879 dus deze variëteit moest bespreken of er op de eene of andere wijze melding van moest maken, kon men moeielijk anders spreken dan van de variëteit door den heer Heylaerts in het Tijdschrift, of door Milliëre in zijn *Icones* enz. beschreven, waarbij misverstand lang niet buitengesloten is. Dr. Staudinger heeft door den naam *Suellus* aan alle moeielijkheden een eind gemaakt.

In mijn boek « *Onze Vlinders* » heb ik de door mij te beschrijven variëteiten reeds vermeld. Onder variëteit I heb ik opgenomen *Subalpina* Speyer (*Montana* Meyer-Dür), voor zooverre mij bij het schrijven over deze soort bekend was, alleen nog gevangen bij Bergen op Zoom door den heer Snellen.

De heer Uyen zond mij bij de andere variëteiten ook een exemplaar van deze toe. Alle de in dit stukje te beschrijven van den heer Uyen afkomstige exemplaren zijn door hem gevangen bij Groesbeek en wel in een reeks lage weilanden, die zich langs den zoom van het « Deutsche Reichswald » op Nederlandsch grondgebied uitstrekken en omringd zijn, vroeger althans, door dikke populieren. Men bereikt dit prachtige jachtterrein, waar o. a. *Lycaena Alcon* Hbn. gevangen is, door bij de Roomsche kerk dadelijk het pad *links* in te slaan en den breeden, niet verhard en rijweg te volgen.

Daar in de Nederlandsche literatuur van de var. *Subalpina* geene andere beschrijving of vermelding bestaat dan de korte aantekening van den heer Snellen in deel II pag. 1126 van diens werk, was eene afbeelding in dit Tijdschrift naar mijne meening geen overtoollige weelde (fig. 1). Evenals voor de andere variëteiten zorgde

Mej. Fischer, onder toezicht van Dr. J. Th. Oudemans voor de afbeelding, waarin zij bijzonder gelukkig geslaagd is.

Var. **Brantsi** m. (fig. 2).

Var. II is de variëteit door Mr. A. Brants in Sepp, 2^e Serie, Deel II, pag. 104 voor het eerst beschreven en gekenmerkt door de aanwezigheid van paarsblauwe stippen vóór de roode randvlekken op de bovenzijde der achtervleugels. Deze variëteit komt klaarblijkelijk vrij veelvuldig voor, maar is tot nu toe waarschijnlijk veel over het hoofd gezien.

Onder de exemplaren van den heer Uyen ontvangen waren er twee aanwezig, beide ♀♀, en wel één, dat behoort tot den type, terwijl het tweede een overgangsexemplaar vormt tot de aanstonds te beschrijven var. *Uyeni*. Toen de heer Oudemans deze exemplaren zag en vergeleek met stukken in zijn eigen collectie, bleek hem, dat hij in het bezit was van een ♀, den 25^{en} Mei 1896 bij Oisterwijk gevangen, dat de vermelde blauwe stippen veel helderder vertoonde dan de vlinders van den heer Uyen, terwijl zij bovendien aanwezig waren in cellen 2 tot en met 6. Naar dit exemplaar is de afbeelding vervaardigd. De paarsblauwe stippen zijn aanwezig in cellen 2 tot en met 5, bij sterk geprononceerde exemplaren ook in cel 6. Zij staan op de zwarte kapjes van de achterrandsvlekjes, en reiken soms tot de zwarte stippenrij. Zij staan geheel op dezelfde plaats en hebben dezelfde kleur als de bij *Pol. Phlaeas* L. vaak aanwezige stippen, alleen zijn zij doffer en vallen daardoor minder in het oog. Aangezien deze variëteit meer blijkt voor te komen en nog, voor zooverre mij bekend, nergens anders dan in Sepp beschreven is, noem ik haar naar den eersten beschrijver, tevens onzen kundigen bioloog en beroemden vlinderschilder: var. *Brantsi*.

Var. **Uyeni** m. (fig. 3).

Een exemplaar van den heer Uyen is eene variëteit, die parallel is aan de var. *Schmidti* van *Pol. Phlaeas* L. In «Onze Vlinders» moest ik met eene zeer korte aanduiding onder var. III volstaan,

omdat ik het origineele exemplaar niet te mijner beschikking had. Bovendien is dit tijdschrift meer de eigenaardige plaats voor uitvoerige beschrijvingen, dan het boek, dat meer als eene handleiding te beschouwen is. Bij het sterkst geprononceerde exemplaar (fig 2) is de roodbruine grondkleur op de bovenzijde der voorvleugels vervangen door een bleekgeel, waartegen de vlekkenrijen duidelijk afsteken, terwijl de bronsgroene bestuiving aan den vleugelwortel ook helder uitkomt. De roodbruine band langs den achterrandsrand der achtervleugels, die de zwarte stippen omsluit, is eveneens bleekgeel.

Een tweede exemplaar vormt een duidelijken overgang (fig. 4). De bovenzijde der voorvleugels is in het wortelveld en langs den voorrand lichter van tint dan bij den type, terwijl het gedeelte, dat aan den binnenrandshoek grenst langzamerhand in bleekgeel overgaat, zoodat langs den achterrandsrand deze laatste kleur aanwezig is. Alle tinten gaan bijna onmerkbaar in elkander over. De bovenzijde der achtervleugels is volkomen gelijk aan den type.

Bij het eerst beschreven exemplaar (fig 3) is de onderzijde der voorvleugels eveneens bleekgeel met *iets* bruinachtigen tint, terwijl de oranjegele vlekjes langs den achterrandsrand geheel verdwenen zijn. De achtervleugels zijn grijsachtig met groenachtige bestuiving aan den wortel. De band langs den achterrandsrand steekt duidelijk daartegen af en heeft dezelfde bleekgele kleur als de voorvleugels.

Bij het tweede exemplaar (fig. 4) hebben de voorvleugels op de onderzijde langs den voor- en den achterrandsrand een bleekgele kleur, waarin de oranjegele vlekjes minder scherp uitkomen, terwijl het overige gedeelte van den vleugel licht oranjegeel is. De achtervleugels zijn typisch gekleurd maar iets lichter van tint.

Deze variëteit wordt door mij genoemd naar den ontdekker en ijverigen onderzoeker van de omstreken van Nijmegen: var. *Uyeni*.

Kollum, 12 Februari 1900.

Haar, D. ter. 1901. "Twee varieteiten van *Polyommatus dorilis* Hfn." *Tijdschrift voor entomologie* 43, 235–238.

View This Item Online: <https://www.biodiversitylibrary.org/item/40969>

Permalink: <https://www.biodiversitylibrary.org/partpdf/39261>

Holding Institution

Smithsonian Libraries and Archives

Sponsored by

Smithsonian

Copyright & Reuse

Copyright Status: NOT_IN_COPYRIGHT

This document was created from content at the **Biodiversity Heritage Library**, the world's largest open access digital library for biodiversity literature and archives. Visit BHL at <https://www.biodiversitylibrary.org>.